

SODBA SODIŠČA (prvi senat)  
z dne 11. novembra 2004\*

V zadevi C-372/02,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES,

naslovljen na Sodišče z odločbo Bundessozialgericht (Nemčija) z dne 15. avgusta 2002, ki je prispela na Sodišče 16. oktobra 2002, v postopku

**Roberto Adanez-Vega**

proti

**Bundesanstalt für Arbeit,**

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann (poročevalec), predsednik senata, A. Rosas in S. von Bahr, sodnika,

\* Jezik postopka: nemščina.

generalni pravobranilec: F. Jacobs,  
sodni tajnik: R. Grass,

na podlagi pisnih stališč, ki so jih predložili:

— za Adanez-Vega J. López Lerma,

— za nemško vlado M. Lumma, zastopnik,

— za portugalsko vlado L. I. Fernandes in S. da Nóbrega Pizarro, zastopnika,

— za Komisijo Evropskih skupnosti H. Michard in H. Kreppel, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi  
25. marca 2004

izreka naslednjo

### Sodbo

- <sup>1</sup> Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 3, 13(2), 67 in 71 Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe, samozaposlene osebe in za njihove družinske člane, ki

se gibljejo v Skupnosti v različici iz Uredbe Sveta (EGS) št. 2001/83 z dne 2. junija 1983 (UL L 230, str. 6), kot je bila spremenjena z Uredbo Sveta (EGS) št. 2195/91 z dne 25. junija 1991 (UL L 206, str. 2, v nadaljevanju: Uredba št. 1408/71).

- 2 Predlog sodi v okvir spora med R. Adanez-Vegom in Bundesanstalt für Arbeit (zvezni zavod za zaposlovanje, v nadaljevanju: Bundesanstalt) v zvezi z zavrnitvijo zavoda, da bi prvemu dodelil nadomestilo ali pomoč za brezposelnost.

## **Pravni okvir**

### *Skupnostna ureditev*

### Opredelitve

- 3 Na podlagi člena 1(s) Uredbe št. 1408/71 „dobe zaposlitve“ ali „dobe samozaposlitve“ pomenijo dobe, ki jih kot take opredeljuje ali priznava zakonodaja, po kateri so bile dopolnjene, in vsa obdobja, ki so obravnavana kot taka, če jih imenovana zakonodaja obravnava kot enakovredna dobam zaposlitve ali dobam samozaposlitve“.

## Kolizijska pravila

4 V členu 13 Uredbe št. 1408/71 je določeno:

„1. [...] za osebe, za katere se uporablja ta uredba, velja zakonodaja ene same države članice. Ta zakonodaja se določi v skladu z določbami tega naslova.

2. Ob upoštevanju členov od 14 do 17:

a) za osebo, ki je zaposlena na ozemlju države članice, velja zakonodaja te države, tudi če stalno prebiva na ozemlju druge države članice ali če ima podjetje ali delodajalec, ki jo zaposluje, svoj sedež ali stalno prebivališče na ozemlju druge države članice;

[...]

e) za osebo, vpoklicano ali ponovno poklicano na služenje vojaškega roka ali civilnega roka v državi članici, velja zakonodaja te države [...];

f) za osebo, za katero se preneha uporabljati zakonodaja ene države članice, ne da bi se zanjo v skladu z enim od pravil iz predhodnih odstavkov ali z eno od izjem ali posebnih pravil, navedenih v členih od 14 do 17, pričela uporabljati zakonodaja druge države članice, se uporablja zakonodaja tiste države članice, na ozemlju katere stalno prebiva v skladu z določbami samo te zakonodaje.“

5 Člen 71(1)(b)(ii) Uredbe št. 1408/71 določa, da popolnoma brezposeln delavec, ki ni obmejni delavec „[...], in ki je med zadnjo zaposlitvijo stalno prebival na ozemlju države članice, ki ni pristojna država [...], in je na razpolago za delo pri službi za zaposlovanje na ozemlju države članice, kjer stalno prebiva, prejema dajatve v skladu z zakonodajo te države [...]; nosilec v kraju stalnega prebivališča ji zagotavlja dajatve na svoje lastne stroške [...].“

### Temeljna pravila

6 Člen 3(1) Uredbe št. 1408/71 določa, da „imajo ob upoštevanju posebnih določb te uredbe osebe s stalnim prebivališčem na ozemlju ene od držav članic, za katere se uporablja ta uredba, enake pravice in obveznosti po zakonodaji vsake države članice, kot državljani te države članice“.

- 7 V zvezi z dajatvijo za brezposelnost člen 67(1) in (3) Uredbe št. 1408/71, z naslovom „Seštevanje zavarovalnih dob in dob zaposlitve“, določa:

„1. Pristojni nosilec države članice, po katere zakonodaji je pridobitev, ohranitev ali ponovna pridobitev pravice do dajatev odvisna od dopolnitve zavarovalnih dob, mora v potrebni meri upoštevati zavarovalne dobe ali dobe zaposlitve, ki jih je zaposlena oseba dopolnila po zakonodaji katere koli druge države članice, kot če bi bile dopolnjene po zakonodaji, ki jo sam uporablja, pod pogojem, da bi se te dobe zaposlitve štete kot zavarovalne dobe, če bi bile dopolnjene po njegovi zakonodaji.

[...]

3. Razen v primerih iz člena 71(1)(a)(ii) in (b)(ii) je uporaba določb odstavkov 1 in 2 pogojena s tem, da je oseba nazadnje dopolnila:

— v primeru odstavka 1, zavarovalne dobe,

— v primeru odstavka 2, dobe zaposlitve,

v skladu z določbami zakonodaje, po kateri je vložila zahtevek za dajatve.“

*Nacionalna ureditev*

- 8 Člen 100(1) *Arbeitsförderungsgesetz* (zakon o spodbujanju zaposlovanja) v sedaj veljavni različici iz leta 1996 določa, da ima oseba pravico do nadomestila za brezposelnost, zlasti če izpolnjuje pogoje o dopolnjenem trajanju dobe, za katero so bili plačani prispevki. Člen 104 *Arbeitsförderungsgesetz* določa, da je pogoj dobe, za katero so bili plačani prispevki, izpolnjen, če je zadevna oseba v referenčnem obdobju 3 let bila zaposlena 360 dni, glede delovnega mesta pa je veljala obveznost plačila obveznih prispevkov. Referenčno obdobje je obdobje neposredno pred prvim dnevom obdobja brezposelnosti, ko so izpolnjeni drugi pogoji, ki dajejo pravico do nadomestila za brezposelnost.
- 9 Na podlagi člena 134 *Arbeitsförderungsgesetz* se pomoč ob brezposelnosti podredno prizna brezposelnim osebam, ki so v ekonomsko slabem položaju in izpolnjujejo druge pogoje, predvidene v členu 100 *Arbeitsförderungsgesetz*, kar pomeni, da morajo namesto trajanja dobe, za katero so bili plačani prispevki, v obdobju 360 dni izpolnjevati le dobo zaposlitve, za katero je veljala obveznost plačila prispevkov najmanj 150 dni v referenčnem obdobju, krajšem od 1 leta.
- 10 Na podlagi člena 107 *Arbeitsförderungsgesetz* se doba služenja vojaškega roka šteje v dobo zaposlitve, za katero velja obveznost plačila prispevkov.

**Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje**

- 11 G. Adanez-Vega je španski državljan, ki je imel od rojstva leta 1974 stalno prebivališče neprekinjeno prijavljeno v Nemčiji.
  
- 12 Od 1. septembra 1991 do 4. decembra 1992 je bil v Španiji na usposabljanju, za katero je veljala obveznost plačila socialnih prispevkov (zlasti za zavarovanje za brezposelnost). Nato je od 3. do 31. avgusta 1994 in od 3. novembra do 20. aprila 1995 v Nemčiji opravljal zaposlitev, za katero je prav tako veljala obveznost plačila socialnih prispevkov (zlasti zavarovanje za brezposelnost). V Španijo se je vrnil 21. aprila 1995, kjer je med 18. majem 1995 in 15. februarjem 1996 opravil obvezno služenje vojaškega roka. Nato se je vrnil v Nemčijo.
  
- 13 Ob vrnitvi v Nemčijo se je R. Adanez-Vega 25. aprila 1996 pri Bundesanstalt prijavil kot brezposelna oseba in zaprosil za dajatev za brezposelnost. Novo zaposlitev je našel 30. maja 1996.
  
- 14 Bundesanstalt je s sklepom z dne 31. maja 1996 zavrnil dodelitev dajatve za brezposelnost za obdobje od 25. aprila do 29. maja 1996 z obrazložitvijo, da pogoji v zvezi s trajanjem dobe, za katero so bili plačani prispevki, predvideni v členih 104 in 134 Arbeitsförderungsgesetz, ki urejata pravico do dajatev za brezposelnost (nadomestilo za brezposelnost ali pomoč ob brezposelnosti), niso bili izpolnjeni. Ker glede na stališče Bundesanstalt ni bilo treba upoštevati obdobja služenja vojaškega roka v Španiji, R. Adanez-Vega ni izpolnjeval niti pogoja dobe, za katero so bili plačani prispevki, v trajanju 360 dni v referenčnem obdobju 3 let, določenem v členu 104 Arbeitsförderungsgesetz, niti pogoja dobe, za katero so bili plačani

prispevki, v trajanju 150 dni v referenčnem obdobju 1 leta, določenega v členu 134 istega zakona.

- 15 Ugovor R. Adaneza-Vega proti tej odločbi je Bundesanstalt zavrnil z odločbo z dne 16. julija 1996. Pritožbi proti tej, ki jo je R. Adanez-Vega vložil pri Sozialgericht Hannover (Nemčija), je bilo ugodeno s sodbo z dne 26. februarja 1998. Pritožba Bundesanstalta pri Landessozialgericht Niedersachsen (Nemčija) je bila zavrnjena s sodbo z dne 23. oktobra 2001. Bundesanstalt je nato vložil „revizijo“ pri Bundessozialgericht.
- 16 V teh okoliščinah je Bundessozialgericht prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali se za osebo, ki zahteva dajatve za brezposelnost v okviru nemškega sistema zavarovanja za brezposelnost več kot dva meseca po koncu služenja obveznega vojaškega roka v Španiji, uporabljajo:

a) španske določbe, ob uporabi člena 13(2)(e) Uredbe št. 1408/71 [...], ali

b) nemške določbe, ob uporabi člena 13(2)(f) Uredbe št. 1408/71?

2. Pri pritrdilnem odgovoru na prvo vprašanje a):

a) Ali obvezno služenje vojaškega roka v Španiji pomeni ‚zadnjo zaposlitev [...] na ozemlju druge države članice‘ v smislu člena 71(1) Uredbe št. 1408/71?

b) Pri pritrdilnem odgovoru na drugo vprašanje a):

Ali člen 71(1)(b)(ii), prvi stavek, Uredbe št. 1408/71 obsega tudi pravilo, v skladu s katerim je zadnjo zaposlitev na ozemlju druge države članice v zvezi z dajatvami za brezposelnost treba upoštevati, kot da se je opravljala v državi stalnega prebivališča, ne da bi bilo treba preveriti, ali so izpolnjeni pogoji iz člena 67 iste uredbe ?

c) Pri nikalnem odgovoru na drugo vprašanje b):

Ob katerih pogojih obdobje služenja obveznega vojaškega roka, ki v nacionalnem pravu (španskem) ne pomeni niti zavarovalne dobe v okviru sistema zavarovanja za brezposelnost niti dobe, ki bi se obravnavala enako kakor ta, ob uporabi člena 67(1) Uredbe št. 1408/71 pomeni dobo zaposlitve, ki jo oseba kot zaposlena dopolni glede na zakonodajo druge države članice?

3. Pri pritrdilnem odgovoru na prvo vprašanje b):

- a) Ali je oseba, ki je zadnjo zavarovalno dobo v Nemčiji dopolnila več kakor leto prej in je nato opravila obvezno devetmesečno služenje vojaškega roka v Španiji, v smislu člena 67(3) Uredbe št. 1408/71 ‚nazadnje‘ dopolnila zavarovalne dobe glede na nemško zakonodajo?

- b) Pri pritrdilnem odgovoru na tretje vprašanje a):

Ob katerih pogojih obdobje služenja obveznega vojaškega roka, ki v nacionalnem pravu (španskem) ne pomeni niti zavarovalne dobe v okviru sistema zavarovanja za brezposelnost niti dobe, ki bi se obravnavala enako kot ta, ob uporabi člena 67(1) Uredbe št. 1408/71 pomeni dobo zaposlitve, ki jo oseba kot zaposlena dopolni po zakonodaji druge države članice? [To vprašanje ustreza drugemu vprašanju c).]

- c) Če se člen 67(1) Uredbe št. 1408/71 ne uporablja za tožečo stranko [tretje vprašanje a) in b)]:

- i) Ali obvezno služenje vojaškega roka v Španiji pomeni ‚zadnjo zaposlitev [...] na ozemlju druge države članice‘ v smislu člena 71(1) Uredbe št. 1408/71? [To vprašanje ustreza drugemu vprašanju a).]

ii) Pri pritrdilnem odgovoru na tretje vprašanje c), i):

Ali člen 71(1)(b)(ii), prvi stavek, Uredbe št. 1408/71 obsega tudi pravilo, v skladu s katerim je zadnjo zaposlitev na ozemlju druge države članice v zvezi z dajatvami za brezposelnost treba upoštevati, kot da se je [opravljala] v državi stalnega prebivališča, ne da bi bilo treba preveriti, ali so izpolnjeni pogoji iz člena 67 Uredbe št. 1408/71? [To vprašanje ustreza drugemu vprašanju b).]

4. Če niti na podlagi člena 71 niti na podlagi člena 67 Uredbe št. 1408/71 obdobja obveznega služenja španskega vojaškega roka ni mogoče upoštevati v zvezi s pravico tožeče stranke do dajatev nemškega sistema zavarovanja za brezposelnost, ali iz načela enakega obravnavanja iz člena 3 Uredbe št. 1408/71 ali iz drugih splošnih določb prava Skupnosti izhaja kakšna analogna pravica?“

### Vprašanja za predhodno odločanje

*Prvo vprašanje: določitev zakonodaje, ki se uporablja (člena 13 in 71 Uredbe št. 1408/71)*

- 17 V prvem vprašanju predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je v skladu s členoma 13 in 71 Uredbe št. 1408/71 zakonodaja, ki se uporabi za osebo, ki stalno prebiva v državi članici in je tam brezposelna, potem ko je obvezni vojaški rok odslužila v drugi državi članici, zakonodaja države članice stalnega prebivališča ali zakonodaja države članice, v kateri je ta oseba odslužila vojaški rok.

18 Najprej je treba poudariti, da glede na ustaljeno sodno prakso določbe Uredbe št. 1408/71 o določitvi zakonodaje, ki se uporablja, pomenijo sistem kolizijskih pravil, zaradi celovitosti katerega so nacionalni zakonodajalci prikrajšani za pristojnost določiti obseg in pogoje za uporabo njihove zakonodaje na zadevnem področju v zvezi z osebami, za katere veljajo, in z ozemljem, na katerem imajo nacionalne zakonodajne določbe svoj učinek (glej v tem smislu zlasti sodbi z dne 12. junija 1986 v zadevi Ten Holder, 302/84, Recueil, str. 1821, točka 21, in z dne 10. julija 1986 v zadevi Luijten, 60/85, Recueil, str. 2365, točka 14).

19 V ta namen Uredba št. 1408/71 v Naslovu II določa pravila za določitev „zakonodaje, ki se uporablja“. Na nekaterih področjih v zvezi s temi splošnimi pravili o naveznih okoliščinah vseeno veljajo izjeme (glej v tem smislu sodbo z dne 29. junija 1988 v zadevi Rebmann, 58/87, Recueil, str. 3467, točka 13). Iz sistematike Uredbe št. 1408/71 izhaja, da uporaba teh posebnih pravil o naveznih okoliščinah vendarle predpostavlja predhodno določitev zakonodaje, ki se uporablja glede na določbe Naslova II navedene uredbe.

20 Najprej je torej treba določiti, katera zakonodaja se uporablja v skladu s splošnimi pravili o naveznih okoliščinah iz Naslova II Uredbe št. 1408/71. Nato je treba preveriti, ali posebna pravila o naveznih okoliščinah te uredbe predvidevajo uporabo druge zakonodaje ali ne.

#### Splošna pravila o naveznih okoliščinah (člen 13 Uredbe št. 1408/71)

21 Treba je pripomniti, da v skladu s členom 13(2)(e) Uredbe št. 1408/71 za osebo, vpoklicano na služenje vojaškega roka, velja zakonodaja te države.

- 22 Iz tega izhaja, da se je v postopku v glavni stvari za R. Adaneza-Vega med služenjem vojaškega roka v Španiji uporabljala španska zakonodaja. Vendar se je po koncu služenja vojaškega roka ta zakonodaja zanj prenehala uporabljati.
- 23 Iz člena 13(2)(f) Uredbe št. 1408/71 izhaja, da se za osebo, za katero se preneha uporabljati zakonodaja ene države članice, ne da bi se v skladu s členi 13(2) od (a) do (d) ali od 14 do 17 iste uredbe zanjo začela uporabljati zakonodaja druge države članice, uporablja zakonodaja države članice, na ozemlju katere stalno prebiva.
- 24 V skladu s sodno prakso Sodišča se člen 13(2)(f) Uredbe št. 1408/71 uporablja tako za osebe, ki so dokončno prenehale opravljati vsakršno poklicno dejavnost, in za tiste, ki so poklicno dejavnost prenehale opravljati le začasno (sodba z dne 11. junija 1998 v zadevi Kuusijärvi, C-275/96, Recueil, str. I-3419, točki 39 in 40).
- 25 Tako je na podlagi splošnih pravil o pristojnosti iz Naslova II Uredbe št. 1408/71 zakonodaja, ki se uporabi za brezposelne osebe, načeloma zakonodaja države članice stalnega prebivališča.
- 26 V zvezi s postopkom v glavni stvari iz tega izhaja, da se za osebo, kot je R. Adanez-Vega, ki stalno prebiva v eni državi članici in je tam brezposelna, potem ko je odslužila obvezni vojaški rok v drugi državi članici, v skladu s členom 13(2)(f) Uredbe št. 1408/71 uporablja zakonodaja države članice stalnega prebivališča. Na podlagi splošnih pravil o naveznih okoliščinah iz Naslova II Uredbe št. 1408/71 je

torej za ugotovitev, ali R. Adanez-Vega izpolnjuje pogoje v zvezi z obstojem pravice do dajatve za brezposelnost ali ne, treba uporabiti nemško zakonodajo.

- 27 Vendar pa je treba še preveriti, ali je člen 71(1)(b)(ii) Uredbe št. 1408/71, ki vsebuje posebna pravila za določitev zakonodaje, ki se uporabi na področju dajatev za brezposelnost, tak, da bi lahko spremenil dosedanje ugotovitve.
- 28 Uporaba člena 71(1)(b)(ii) Uredbe št. 1408/71 – čeprav je tudi zaradi nje zakonodaja države članice stalnega prebivališča zakonodaja, ki se uporabi, enako kot zaradi člena 13(2)(f) te uredbe – pomeni poseben interes glede na postopek v glavni stvari, ker bo pomembna pri razlagi člena 67(3) iste uredbe pri seštevanju zavarovalnih ali zaposlitvenih dob.

Posebna pravila o naveznih okoliščinah (člen 71(1) Uredbe št. 1408/71)

- 29 Člen 71(1) Uredbe št. 1408/71 se nanaša na brezposelne delavce, ki so med zadnjo zaposlitvijo stalno prebivali v drugi državi članici, ne pa v tisti, ki je bila pristojna v tem obdobju.

- 30 Glede na besedilo člena 71(1)(b)(ii) te uredbe zaposlena oseba, ki ni obmejni delavec, ki je popolnoma brezposelna in ki je na razpolago za delo pri službi za zaposlovanje na ozemlju države članice, kjer stalno prebiva, ali ki se na to ozemlje vrne, prejema dajatve v skladu z zakonodajo te države, kot če bi bila tam nazadnje zaposlena.
- 31 Določitev zakonodaje države članice stalnega prebivališča kot zakonodaje, ki se uporablja v skladu s členom 71(1) Uredbe št. 1408/71, torej zahteva, da je zadevna oseba med zadnjo zaposlitvijo prebivala v drugi državi članici, ne pa v tisti, ki je bila v tem obdobju pristojna.
- 32 Glede na dejstva iz postopka v glavni stvari je treba torej preveriti, ali:
- se služenje obveznega vojaškega roka v Španiji lahko obravnava kot „zaposlitev“ v smislu člena 71(1) Uredbe št. 1408/71;
  - je R. Adanez-Vega v istem obdobju dejansko „imel stalno prebivališče“ v Nemčiji in ali
  - je bila Kraljevina Španija „pristojna država“ v smislu tega člena med služenjem obveznega vojaškega roka.

33 V zvezi s prvim od teh pogojev je treba pripomniti, da pojem „zaposlitve“ ni opredeljen v Uredbi št.1408/71. Vendar ker ta uredba ni ukrep Skupnosti za harmonizacijo nacionalnih sistemov socialne varnosti, temveč akt, katerega namen je uskladitev teh sistemov, iz njegove zasnove in sistematike izhaja, da je pojem „zaposlitev“ v smislu člena 71(1) treba razlagati ob sklicevanju na opredelitev, ki jo je podala nacionalna zakonodaja na področju socialne varnosti. „Zaposlitev“ v smislu člena 71(1) Uredbe št. 1408/71 je torej zaposlitev, ki se obravnava v zvezi z uporabo zakonodaje o socialni varnosti države članice, v kateri se opravlja.

34 Če bi se nacionalna zakonodaja v tem okviru glede opredelitve pojma „zaposlitev“ nanašala na dejavnosti, iz katerih izhaja zavarovalna ali zaposlitvena doba, bi potrdilo ob uporabi člena 80 Uredbe Sveta št. 574/72 z dne 21. marca 1972 o določitvi postopka za izvajanje Uredbe (EGS) št. 1408/71, ki ga izda pristojni nosilec te države ter na katerem sta navedeni zavarovalna in zaposlitvena doba, dopolnjena v okviru te zakonodaje, lahko služilo kot navedba za ugotovitev, ali je obvezno služenje vojaškega roka treba obravnavati kot „zaposlitev“ ali ne.

35 Iz sodnega spisa izhaja, da je španski nosilec socialne varnosti v postopku v glavni stvari na podlagi člena 80 Uredbe št. 574/72 izdal potrdilo, iz katerega izhaja, da naj bi R. Adanez-Vega v Španiji dopolnil zavarovalno ali zaposlitveno dobo samo od 1. decembra 1991 do 4. decembra 1992, kar je obdobje, v katerem ni služil obveznega vojaškega roka. Glede na to bi se lahko domnevalo, da tega obdobja ni mogoče obravnavati kot „zaposlitev“ glede na špansko zakonodajo.

36 V skladu s sodno prakso Sodišča namreč velja, da mora potrdilo, ki ga je izdal nosilec države članice, upoštevati pristojni nosilec druge države članice, dokler ni to preklicano ali razglašeno za neveljavno. Vendar načelo lojalnega sodelovanja,

navedeno v členu 10 ES, nosilcem socialne varnosti nalaga, naj korektno presodijo upoštevna dejstva, še zlasti za uporabo pravil za določitev zakonodaje, ki se uporablja, ali pravil za seštevanje dob, in zato zagotavljajo natančnost navedenih podatkov v potrdilih. Nosilci so torej dolžni presojeti utemeljenost izdajanja potrdil in jih – če je to potrebno – pri morebitnem dvomu preklicati glede natančnosti dejstev, na katerih temeljijo, in torej navedb v potrdilih (glej v tem smislu sodbi z dne 10. februarja 2000 v zadevi FTS, C-202/97, Recueil, str. I-883, točka 56, ter z dne 30. marca 2000 v zadevi Banks in drugi, C-178/97, Recueil, str. I-2005, točka 43).

37 V zvezi z drugim pogojem za uporabo člena 71(1) Uredbe št. 1408/71 iz ustaljene sodne prakse izhaja, da se kraj „stalnega prebivališča“ določi glede na kraj, ki je z interesi osebe najožje povezan. V tem pogledu je treba upoštevati družinski položaj delavca in tudi razloge, ki so ga privedli do tega, da je odšel drugam, ter vrsto dela (glej zlasti sodbo z dne 17. februarja 1977 v zadevi Di Paolo, 76/76, Recueil, str. 315, točki 17 in 20).

38 In končno, glede tretjega pogoja za uporabo člena 71(1) Uredbe št. 1408/71 iz točke 22 te sodbe izhaja, da je bila prav španska zakonodaja tista, ki se je uporabljala za obdobje služenja vojaškega roka v skladu s členom 13(2)(e) te uredbe.

39 V postopku v glavni stvari mora predložitveno sodišče odločiti, ali R. Adanez-Vega izpolnjuje ali ne izpolnjuje pogojev za uporabo člena 71(1)(b)(ii) Uredbe št. 1408/71.

40 Če bi R. Adanez-Vega izpolnjeval pogoje za uporabo člena 71(1)(b)(ii) Uredbe št. 1408/71, bi bila zakonodaja, ki bi se na podlagi te določbe zanj uporabljala, prav tako zakonodaja države članice stalnega prebivališča, torej nemška zakonodaja.

- 41 Glede na celoto dosedanjih ugotovitev je na prvo vprašanje treba odgovoriti, da je treba člen 13(2)(f) Uredbe št. 1408/71 razlagati tako, da se za osebo, ki ima stalno prebivališče v državi članici in je tam brezposelna, potem ko je odslužila obvezni vojaški rok v drugi državi članici, uporablja zakonodaja države članice stalnega prebivališča.

Člen 71(1)(b)(ii) Uredbe št. 1408/71 je treba razlagati tako, da pomeni posebno določbo za določitev zakonodaje, ki se uporabi na področju dajatev za brezposelnost, tako da je ob izpolnjenih pogojih za uporabo zakonodaja, ki se uporablja, tista zakonodaja, ki jo predvideva ta določba.

Predložitveno sodišče mora odločiti, ali so v postopku v glavni stvari izpolnjeni pogoji za uporabo člena 71(1)(b)(ii) ali ne.

Če bi bili v postopku v glavni stvari izpolnjeni pogoji za uporabo člena 71(1)(b)(ii) Uredbe št. 1408/71, bi bila zakonodaja, ki se uporabi za osebo, ki stalno prebiva v državi članici in je tam brezposelna, potem ko je odslužila obvezni vojaški rok v drugi državi članici, v skladu s to določbo prav tako zakonodaja države članice stalnega prebivališča.

- 42 Ob upoštevanju odgovora na prvo vprašanje odgovor na drugo vprašanje ni potreben.

*Tretje vprašanje: obveznost pristojnega nosilca, da upošteva zavarovalne dobe in zaposlitvene dobe, dopolnjene v okviru zakonodaje druge države članice (člen 67(1) Uredbe št. 1408/71)*

- 43 S tretjim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali mora pristojni nosilec v skladu s členom 67 Uredbe št. 1408/71 za presojo pravice do dajatev za brezposelnost pri izračunu dopoljenih zavarovalnih dob upoštevati obdobje obveznega vojaškega roka, odsluženega v drugi državi članici.

V tem okviru predložitveno sodišče najprej sprašuje, ob katerih pogojih obdobje obveznega vojaškega roka, odsluženega v drugi državi članici, pomeni „[dobo zaposlitve, ki jo oseba dopolni] kot zaposlena po zakonodaji [te] druge države članice“ v smislu člena 67(1) Uredbe št. 1408/71.

Drugič, izvedeti želi, ali pogoj, da „je zadevna oseba nazadnje dopolnila [...] zavarovalne dobe [...] v skladu z določbami zakonodaje, po kateri je vložila zahtevek za dajatve“ v smislu člena 67(3) te uredbe, nasprotuje obveznosti seštevanja zaposlitvenih dob, če je zadevna oseba zadnjo zavarovalno dobo v okviru te zakonodaje dopolnila več kakor leto prej in je nato odslužila obvezni devetmesečni vojaški rok v drugi državi članici.

- 44 Najprej je treba poudariti, da iz sistematike ter besedila členov 67 in 71 Uredbe št. 1408/71 izhaja, da se pravila o seštevanju iz člena 67 uporabljajo neodvisno od pravil, ki se nanašajo na določitev zakonodaje – ki se uporablja – in ki jih vsebuje člen 71 (glej sodbo z dne 12. maja 1989 v zadevi Warmerdam-Steggerda, 388/87, Recueil, str. 1203, točka 18). To pomeni, da se pravila o seštevanju dob, navedena v členu 67, uporabljajo, čeprav bi bila zakonodaja, ki se uporabi na področju dajatev za

brezposelnost, določena v skladu s pravili iz člena 71. Taka možnost je sicer predvidena v členu 67(3) te uredbe.

Določitev „[dobe zaposlitve, ki jo oseba dopolni] kot zaposlena po zakonodaji [neke] druge države članice“ v smislu člena 67(1) Uredbe št. 1408/71

45 Glede tega iz člena 1(s) Uredbe št. 1408/71 izhaja, da je določitev delovnega obdobja kot „dobe zaposlitve“ odvisna od nacionalne zakonodaje, v okviru katere je ta bila dopolnjena.

46 Poleg tega pojem „delavec“, ki se uporablja v Uredbi št. 1408/71, obsega vse osebe, ki so zavarovane, čeprav proti eni sami vrsti tveganja, na podlagi obveznega ali prostovoljnega zavarovanja v okviru splošnega ali posebnega sistema socialne varnosti, navedenega v členu 1(a) Uredbe št. 1408/71, in to neodvisno od obstoja delovnega razmerja (sodba z dne 12. maja 1998 v zadevi Martínez Sala, C-85/96, Recueil, str. I-2691, točka 36, in zgoraj navedena sodba Kuusijärvi, točka 21).

47 V postopku v glavni stvari je torej treba obdobje vojaškega roka, ki ga je R. Adanez-Vega odslužil v Španiji, obravnavati kot „[dobo zaposlitve, ki jo je oseba dopolnila] kot zaposlena po zakonodaji [te] države članice“ v smislu člena 67(1) Uredbe št. 1408/71, če jo kot tako določa ali dopušča španska zakonodaja ali če jo ta obravnava enako in priznava kot dobo, ki je enakovredna dobi zaposlitve, in če je bil R. Adanez-Vega zavarovan v smislu člena 1(a) te uredbe med služenjem vojaškega roka. Predložitveno sodišče je dolžno preskusiti, ali so ti pogoji izpolnjeni.

- 48 Glede tega iz člena 80 Uredbe št. 574/72 izhaja, da mora zadevna oseba za uporabo določb člena 67 Uredbe št. 1408/71 pristojnemu nosilcu predložiti potrdilo, v katerem so navedene dobe zavarovanja ali zaposlitve, ki jih je kot zaposlena oseba dopolnila v skladu z zakonodajo druge države članice. Vendar iz točke 36 te sodbe izhaja, da tako potrdilo, ki ga je izdal pristojni španski nosilec, ni neizpodbojen dokaz niti v razmerju do pristojnega nemškega nosilca niti v razmerju do nemških sodišč (v tem smislu glej tudi sodbo z dne 8. julija 1992 v zadevi Knoch, C-102/91, Recueil, str. I-4341, točka 54).

Pogoj, da je „zadevna oseba nazadnje dopolnila [...] zavarovalne dobe [...] v skladu z določbami zakonodaje, po kateri je vložila zahtevek za dajatve“ v smislu člena 67(3) Uredbe št. 1408/71

- 49 Najprej je treba opozoriti, da se pogoj iz člena 67(3) Uredbe št. 1408/71 ne uporablja za postopek v glavni stvari, če se izkaže, da se za R. Adanez-Vega uporabi njen člen 71(1)(b)(ii).

- 50 Člen 67(3) Uredbe št. 1408/71 namreč predvideva, da je obveznost pristojnega nosilca, da pri izračunu dopolnjene zavarovalne dobe upošteva zavarovalno ali zaposlitveno dobo, ki jo je oseba dopolnila kot zaposlena po zakonodaji druge države članice, odvisna od pogoja, da „je zadevna oseba nazadnje dopolnila [...] zavarovalne dobe [...] v skladu z določbami tiste zakonodaje, po kateri je vložila zahtevek za dajatve“, razen pri brezposelnih osebah iz člena 71(1)(a)(ii) in (b)(ii) navedene uredbe, ker so med zadnjo zaposlitvijo stalno prebivale zunaj države članice, ki je bila takrat pristojna.

- 51 Iz sodne prakse izhaja, da je namen pogoja, da „je zadevna oseba dopolnila [...] zavarovalne dobe [...] v skladu z določbami zakonodaje, po kateri je vložila zahtevek za dajatve“, spodbujanje iskanja zaposlitve v državi članici, v kateri je nazadnje plačala prispevke za zavarovanje za brezposelnost, in da ta država krije breme dajatev za brezposelnost (glej v tem smislu sodbo z dne 8. aprila 1992 v zadevi Gray, C-62/91, Recueil, str. I-2737, točka 12).
- 52 Zato je – kot to poudarja generalni pravobranilec v točkah 79 in 80 sklepnih predlogov – zavarovalno dobo v državi članici treba obravnavati kot „nazadnje dopolnjeno“, če neodvisno od časa, ki je pretekel med dopolnitvijo zadnje zavarovalne dobe in prošnjo za dajatve, v tem časovnem obdobju ni bila dopolnjena nobena druga zavarovalna doba v kateri drugi državi članici.
- 53 V postopku v glavni stvari mora predložitveno sodišče preveriti, ali je R. Adanez-Vega dopolnil zavarovalne dobe v Nemčiji in ali v tem časovnem obdobju ni bila dopolnjena nobena druga zavarovalna doba v kateri drugi državi članici.
- 54 Glede na dosedanje ugotovitve je na tretje vprašanje najprej treba odgovoriti, da obdobje služenja obveznega vojaškega roka v drugi državi članici pomeni „[dobo zaposlitve, ki jo je oseba dopolnila] kot zaposlena po zakonodaji [te] druge države“ v smislu člena 67(1) Uredbe št. 1408/71, če jo kot tako določa ali dopušča zakonodaja te druge države članice ali če jo ta zakonodaja obravnava kot enakovredno in jo priznava kot dobo zaposlitve ter če je zadevna oseba med služenjem vojaškega roka bila zavarovana v smislu člena 1(a) te uredbe.

Drugič, pogoj, da „je zadevna oseba nazadnje dopolnila [...] zavarovalne dobe [...] v skladu z določbami zakonodaje, po kateri je vložila zahtevek za dajatve“ v smislu člena 67(3) Uredbe št. 1408/71, nasprotuje obveznosti seštevanja zaposlitvenih dob le, če je bila zavarovalna doba v drugi državi članici dopolnjena po zadnji zavarovalni dobi, dopolnjeni v okviru zakonodaje, na podlagi katere je vložila zahtevek za dajatve.

*Četrto vprašanje: načelo enakega obravnavanja (člen 3(1) Uredbe št. 1408/71)*

- 55 V četrtem vprašanju predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali v okoliščinah, kot so te v postopku v glavni stvari, člen 3 Uredbe št. 1408/71 nasprotuje temu, da pristojni nosilec pri izračunu dopolnjenih zavarovalnih dob za preskus, ali gre osebi pravica do dajatev za brezposelnost, ne bi upošteval obdobja služenja obveznega vojaškega roka, opravljenega v drugi državi članici.
- 56 V tem pogledu je treba ugotoviti, da se člen 3 Uredbe št. 1408/71 uporablja samo „ob upoštevanju posebnih določb [navedene] uredbe“.
- 57 Iz razlogov, ki jih je generalni pravobranilec navedel v točkah 94 in 97 sklepnih predlogov, se člen 3 Uredbe št. 1408/71 ne uporablja za postopek v glavni stvari, ker Uredba vsebuje posebne določbe, namreč člen 67, ki ureja pravico brezposelnih oseb do dajatev za brezposelnost.

- 58 Glede na zgoraj navedeno je na četrto vprašanje treba odgovoriti, da v okoliščinah, kot so te v postopku v glavni stvari, člen 3 Uredbe št. 1408/71 ne nasprotuje temu, da pristojni nosilec pri izračunu dopoljenih zavarovalnih dob za preizkus, ali gre osebi pravica do dajatev za brezposelnost, ne upošteva obdobja služenja obveznega vojaškega roka, opravljenega v drugi državi članici.

## **Stroški**

- 59 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

1. Člen 13(2)(f) Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe, samozaposlene osebe in za njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, v različici iz Uredbe Sveta (EGS) št. 2001/83 z dne 2. junija 1983, kot je bila spremenjena z Uredbo Sveta (EGS) št. 2195/91 z dne 25. junija 1991, je treba razlagati tako, da se za osebo, ki ima stalno prebivališče v državi članici in je tam brezposelna, potem ko je odslužila obvezni vojaški rok v drugi državi članici, uporablja zakonodaja države članice stalnega prebivališča.

Člen 71(1)(b)(ii) Uredbe št. 1408/71, kot je bila spremenjena, je treba razlagati tako, da pomeni posebno določbo za določitev zakonodaje, ki se uporablja na področju dajatev za brezposelnost, tako da se ob izpolnjenih pogojih za uporabo zakonodaje uporabi zakonodaja, ki jo predvideva ta določba.

Predložitveno sodišče mora določiti, ali so v postopku v glavni stvari izpolnjeni pogoji za uporabo člena 71(1)(b)(ii) ali ne.

Če bi bili v postopku v glavni stvari izpolnjeni pogoji za uporabo člena 71(1)(b)(ii) Uredbe št. 1408/71, bi bila v skladu s to določbo zakonodaja, ki se uporabi za osebo, ki stalno prebiva v državi članici in je tam brezposelna, potem ko je odslužila obvezni vojaški rok v drugi državi članici, prav tako zakonodaja države članice stalnega prebivališča.

2. Obdobje služenja obveznega vojaškega roka v drugi državi članici pomeni „dobo zaposlitve, ki jo je oseba dopolnila kot zaposlena po zakonodaji [te] druge države članice“ v smislu člena 67(1) Uredbe št. 1408/71, v različici iz Uredbe št. 2001/83, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 2195/91, če jo kot tako določa ali dopušča zakonodaja te druge države članice ali če jo ta zakonodaja obravnava kot enakovredno in jo priznava kot dobo zaposlitve ter če je zadevna oseba med služenjem vojaškega roka bila zavarovana v smislu člena 1(a) te uredbe.

**Pogoj, da „je zadevna oseba nazadnje dopolnila [...] zavarovalne dobe [...] v skladu z določbami zakonodaje, po kateri je vložila zahtevek za dajatve“ v smislu člena 67(3) Uredbe št. 1408/71, kot je bila spremenjena, nasprotuje obveznosti seštevanja zaposlitvenih dob le, če je bila zavarovalna doba v drugi državi članici dopolnjena po zadnji zavarovalni dobi, dopoljnjeni v okviru zakonodaje, na podlagi katere je vložila zahtevek za dajatve.**

- 3. V okoliščinah, kot so te v postopku v glavni stvari, člen 3 Uredbe št. 1408/71, v različici po Uredbi št. 2001/83, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 2195/91, ne nasprotuje temu, da pristojni nosilec pri izračunu dopolnjenih zavarovalnih dob za preizkus, ali gre osebi pravica do dajatev za brezposelnost, ne upošteva obdobja služenja obveznega vojaškega roka, opravljenega v drugi državi članici.**

Podpisi